

Gedigte

Chris Mann

Whale talk	213
The Seperating Self	214

Robin Gallahar Branch

“He’s a Bureaucrat”	215
---------------------------	-----

H. le R. Slabbert

Siberian swans	216
Kruisdraer	217

Kortverhaal

Heinrich van der Mescht

Die Prins	219
-----------------	-----

Rubriek vir skeppende werk

Litera is 'n rubriek vir die publikasie van skeppende werk in al die tale wat gewoonlik in *Literator* gebruik word. Die Redaksie wil daarmee 'n geïntegreerde beeld skep van die verskeidenheid nuwe skryfwerk wat Suid-Afrikaanse skrywers kan bied.

'n Elektroniese kopie van elke bydrae moet voorgelê word. Die naam en adres van die insender moet regs bo-aan die eerste blad vermeld word. **Verstrek ook 'n telefoonnommer, faksnommer en e-posadres waar u bereik kan word.** Elektroniese bydraes kan gestuur word aan Susan.Lourens@nwu.ac.za

Bydraes kan ook gepos word aan die Burohoof, *Literator*, Personeelbussie 251, Buro vir Wetenskaplike Tydskrifte, Privaatsak X6001, POTCHEFSTROOM 2520.

Section for creative writing

Litera is a section for the publication of creative writing in all the languages that *Literator* usually caters for. Through this section the Editorial Board wants to present an integrated image of the diversity of new writing by South Africans.

An electronic version of each contribution should be submitted. The name and address of the author should appear at the top right of the first page. **Please include a telephone number, a fax number and an e-mail address where you can be contacted.** Electronic submissions can be send to Susan.Lourens@nwu.ac.za

Contributions can also be mailed to the Head of the Bureau, *Literator*, Staff Box 251, Bureau for Scholarly Journals, Private Bag X6001, POTCHEFSTROOM 2520.

Chris Mann

Whale talk

Listening to you in my headphones
as I explore your website on a stoep
that's anchored to a street in Africa
I try to imagine what you're saying
as you swim the ocean off Hawai'i.

I shut my eyes. Above rock pinnacles
the undersea ceiling silvers in flurries
as you glide your dark grey airship
across dim slopes of coral and sand.
Fish-glints dart below your fuselage.

I listen and listen, to sounds like trills,
like elongated, high-fluted vowels
and loud brash snorts from a vuvuzela
and have to say I can guess a pattern
but cannot make sense of you at all.

Long eerie howls muddle my neurons
and then a splutter, a fuzz of clicks.
Are you talking territory and food
or evolving your calf's vocabulary
in Darwin's deep-sea language lab?

I imagine you then barrelling upwards
and thrusting that barnacle-encrusted,
that seaweed-dangling snout of yours
right out of a swell, standing a while,
paddling your flukes, to eye my kin.

They sit in a boat, cameras flashing.
When I translate your body's idiom
you shout out loud, *But who are you?*
Our harpoons shelved, you stare at us
across the suture of a bloodied divide.

My eyes still shut I watch you crash
forward into the sea. *In the beginning,*
I whisper, *was and will be the word.*
Which is a start to voicing our kinship,
a landlubber's way of singing the sea.

The Separating Self (after Hardy's *The Self Unseeing*)

"A brown bread sandwich on a tray,
a glass of dry red wine,
the family in the living room,
a small warm hand in mine.

The TV ads came bright and fast,
Want that! a small voice said.
A fashion star in Rome came next,
half-naked on a bed.

The phone inside my pocket buzzed,
I pulled my hand away.
It was a dockyard in Beijing
where coal had gone astray.

As I sped texts to Singapore
the business news appeared.
How could I tell my wife and kids
bonds were as I had feared?

Hey friends, I need a second job!
I typed into my phone.
Worn out, hungered, morose I drowsed
and woke up all alone.

The living room was dim and chill,
my family had gone,
the tray, the bread and wine weren't there,
the TV prattled on and on.

It must have been a ghastly dream,
thank God it didn't last!
for when I woke I could have sworn
that thirty years had passed."

Robin Gallaher Branch

“He’s a Bureaucrat”

He’s a bureaucrat
Marching around
Always in a rush
Purposeful, powerful, self-possessed

He’s the man!
And knows it

Gifted at spotting policy voids
And trained to plug all loopholes,
“Clarify procedures and plans!”
He thunders through the building

Oh, he’s a bureaucrat
And shows it

So underlings respond
Computers click
Guidelines in bullets emerge
And PowerPoints are scheduled
High-fiving warm copies, he’s thrilled

For he’s the bureaucrat
And glows it.

h. le r. slabbert

Siberian swans

(Laurens van der Post* – *Into Russia*)

At dawn
the first slow river of the Siberian plain
uncoiled itself like a cobra;
a faint mist drifted over the surface
making the ripples by rising fish
look like smoke-rings
being blown at the sky.
I've never been to a place
with so much sky and space.

On its bank, erect in a sulphur sun,
stood the large new city of Novosibirsk,
already invested by an army
of workers a million strong
– its grain elevators
proudly like crusader fortresses
to sacred lines of communication.

The suburbs of square,
wooden houses blurred in the spray
and spume of apple-blossom
passing the frames of the train's windows.

All over Siberia fabulous swans
would be beating towards us
on hissing wings of fire.
A milestone told me
Moscow was a thousand miles away.

* Sir Laurens van der Post (born in South Africa, 1906-1996) undertook the second journey in "Train no. 2" from Moscow to Irkutsk. The poem is based on his description in the Chapter "Train number two" (*Journey in Russia*, 1974, Chatto & Windus, London, p. 229).

h. le r. slabbert

Kruisdraer

(Luk. 23:26)

en toe gryp hul my sommer, jis
vir my, seker om ek swart is,
en duidelik uitgestaan het
langs die heuwelpad –

en gesien het ek's nie-jood:
wou seker nie sy dood
verder verpolitiseer. Maar ek,
tog geen boorling van die plek

wat wou ruil: koperdraad en kraal
uit Afrika: gedurig om sy paal
teen die Skedelkop op te sleep
– God weet ek het gesweet! –

maar nou-ja, ek was altyd sterk;
dog bo, toe sy oë my bedank
het sy hart in twee gebreek;
het ek die waarheid geweet,

en hang Sy hout stééds op my.

Heinrich van der Mescht

Die prins

Dis Mariana wat eendag gesê het ek moet Ávila toe gaan. Sy wou nie sê hoekom nie. Maar sy het gesê sy kan dit nie meer aanskou hoe ek ly nie. Sy het gesê die klooster se naam is Santo Tomás. Daar is iets vir my in die klooster se kerk. En sy het gesê ek moenie te veel uitvind voor die tyd nie; ek moet net gáán.

Ek kon vaagweg onthou dat ek al van Ávila gehoor het. Ek het nageslaan en gelees dat dit 'n ommuurde stad wes van Madrid is. Die Heilige Teresa is op 28 Maart 1515 daar gebore en het baie jare lank daar in 'n klooster gebly.

Ek het geweet dat Mariana altyd my en Johannes se belange op die hart gedra het. Sy was altyd daar as daar krisis met die grootmaak opgeduik het. Ek het besluit om haar raad te volg. Ek het ook besluit om nie te veel uit te vind voor die tyd nie en net te gáán, soos sy gesê het.

Dit is nie my metode om dinge te doen sonder om behoorlik daarvoor na te dink nie, anders sou ek seker nie die geld gemaak het wat ek wel gemaak het nie. Ek het dus eers 'n Spaanse kursus op CD gekoop en oor en oor in my kar daarna geluister. Die Mercedes loop so sag; 'n mens kan elke nuanse in die stemme hoor. Toe het ek die kaartjie na Madrid bespreek.

Ag, hoe wens ek Johannes kon saam met my gegaan het! My eerste vlug was meer as opwindend met al die nuwe dinge wat ek beleef het. Lekker kos en mooi Spaanse meisies. Ek het my ingedink wat Johannes alles sou gesê het.

In Madrid het ek 'n kaartjie vir die moltrein gekoop en gery tot by die stasie Príncipe Pío. Ek het nageslaan dit beteken vrome, opregte, godsalige prins. Daarvandaan het ek my tas gesleep tot by die busstasie La Sepulvedana, en met die bus gery tot in Ávila. Van die busstasie is ek met die taxi, volgens die bevel van Mariana, tot by my hotel naby die katedraal en binne die magtige stadsmuur. Ek het

die namiddag besluit om óm die buitekant van die stad al met die stadsmuur langs te stap. Die oefening het my goed gedoen, maar ek het gevoel hoe ek Johannes elke tree met my saamsleep. Die volgende oggend sou ek Santo Tomás gaan soek.

Op my pad uit by een van die grootse poorte van die stad, die Puerta del Alcázar, loop ek onverwags in die groot wit marmerstandbeeld van die Heilige Teresa vas. Daar sit sy met groot tevredenheid en rustigheid oor haar gesig terwyl sy ver in die verskiet kyk asof alle aardse kwellings van haar gestroop is. Ek staan eers 'n tydjie daar by haar en drink haar rustigheid in. Ek gaan sit op 'n stuk marmer en kyk lank na haar gesig. Toe begin ek met die kaart loop oor die Plaza de Santa Teresa in die rigting van Santo Tomás, 'n kilometer verder. Op 28 Maart is dit lekker koel. By 'n klein parkie sien ek bloeiende bome met nuwe pienk en wit bloeisels, en op die gras wip daar vier pikkende kraaie: "One for sorrow; two for joy; three for a letter; four for a boy."

By die Plaza Granada loop 'n mens jou reguit vas in die trotse fasade van die kerk van Santo Tomás. Daar is 'n leë ooievaarsnes op die een toring. Teen die ystertralies wat die kerkgrond van die straat skei, is daar vyf vars doodsberigte opgeplak: *Descanse en paz*. Rus in vrede.

Die kolossale deure van die kerk lyk bottoe, en toe ek nader stap, sien ek dat daar geen handvatsel is om hulle van buite mee oop te maak nie. Die ondeurdringbare houtpoorte is beslaan met 'n honderd ysterrosette in die vorm van krone. Daar is geen manier om hier in te gaan nie.

Ek loop buite-om die kant van die kloosterkompleks al met die hoë muur langs en kry toevallig daar 'n lae oop deurtjie.

"'n Oop deur beteken dat 'n mens mag ingaan", het Johannes altyd gesê.

Ek loop by die deur in en kom in 'n nou gangetjie. Ek besluit om regs te draai, en aan te hou loop. Skielik mond die gangetjie in 'n baie groot dubbelverdiepingvierkant met 'n breë kloostergang rondom. Daar lê 'n pamflet op 'n ou houtbank. Ek is in die tweede van drie kloosters, die Klooster van Stille. Ek lees dat die magtige koning Fernando en koningin Isabel twee vierkante en 'n kerk laat aanbou het by die reeds bestaande Klooster van die Jong Nonne. Op 11 April 1482 is die eerste steen gelê, en op 5 Augustus 1493 is die nuwe vierkante ingewy: die jaar nadat Fernando en Isabel se

glorieryke leërs die stad Grenada, die laaste vesting van die More in Spanje, ingeneem het; die jaar nadat Fernando en Isabel die Jode uit Spanje verdryf het; die jaar nadat Columbus, ondersteun deur die geld van Fernando en Isabel, 'n nuwe wêreld ontdek het. Fernando en Isabel wou soms hier kom bly in die derde van die drie vierkante. Ek staan verstom oor die omvang van die dubbelverdiepingvierkante en loop ook na die derde een, die Klooster van die Konings. Dié klooster is duidelik die spesiale een waarin die konings wou kom bly het, want daar is meer tierlantyntjies aan die uitgekerfde pilare.

Die eensaamheid van die kloostergange waar daar geen mens beweeg nie en waar ek as indringer rondloop, gee my 'n bevrydende gevoel. Ek besef die kerk lê terug op my spore. Ek loop terug in die nou gangetjie en hou aan, verby die ingang waardeur ek ingekom het. Ek kom by 'n lae deurtjie, die Poort van Genade, en toe ek daar deurbuk, bevind ek my skielik in die binnekant van die kerk. Die ontsaglike eensaamheid, die loutering om alleen in die hemelhoë kerk te wees!

Ek kyk eers op na die oorweldigende gewelfde Gotiese plafon, en toe na die enorme vergulde altaarstuk met sy negentien skitterende geskilderde panele. Daarna verwonder ek my oor die gekerfde preekstoel wat teen die een muur leun.

Toe sien ek die groot wit marmersarkofaag, meer as 'n meter hoog, voor in die middel van die kerk. En op die sarkofaag die gebeitelde liggaam van 'n jongman. Hy lê in sy doodskleed met sy swaard op sy bors, en 'n kroon op sy kop. En sy twee kosbare hande, met sy trouring aan sy regterduim, is gevou in aanbidding bo-op die swaard. Sy twee marmerhandskoene lê weerskante van hom, waar iemand dit toevallig neergesit het. Sy gesig straal van tevredenheid en rustigheid.

Ek tel die pamflet op en lees dat die glansryke Fernando en Isabel net een seun gehad het, net een. Die seun wat al hulle skatte sou erf: die hele Spanje met al sy burge en paleise, en al die kosbaarhede van die nuwe wêreld. Hier staan dit uitgebeitel: "Juan, Prins van al die Spanjes, gevul met goedheid en kennis, diep liefgehad deur sy ouers en sy vaderland."

Prins Juan is op 4 Oktober 1497 dood. Hy het negentien jaar, drie maande en ses dae lank geleef en nou lê hy hier in die paleis wat sy pa en sy ma vir hom opgerig het sodat hy eendag die vreugde daarvan kon beleef.

Ek staan lank voor die sarkofaag en ek voel hoe die gat in my hart begin heel word; hoe die stuk wat uitgeruk is, begin toegroei. Ek sien die prins. Ek sien sy rus. Ek sien sy kosbare hande gevou oor sy bors. Ek sien dit. Ek wéét dit. Ek sien dit álles. Ek sien dat dit te laat is. Ek sien dat sy handskoene nooit weer aangetrek sal word nie. Dat dit alles verby is. Versteen tot marmer. Ek sien die prins is dood. Die prins is dood. Ek sien al die trane, trane van Isabel. Ek sien al die trane, trane, trane van Fernando. Ek sien dat dit nie te laat is nie.